Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 215. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ЖОВТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 15, 1953. No. 215. VOL. LXI.

КЕРІВНИКИ ОБОРОНИ ЗАНЕПОКОЄНІ ЗНИКНЕННЯМ ТАЄМНИЦЬ

Ню Йорк. — Постійна Сенатська Підкомісія продовжує переслухання в справі шпигунства в армійських радарних ляборatoріях у форті Монмавт, Н. Дж. Широко розгалужена сітка шпигунів викликала занепокоєння в колах Армії, і одне з засідань Слідчої Комісії відбулося в присутності секретаря Армії. Щоб бути присутнім при переслухуваннях Підкомісії, її голова, сен МекКарті перервав свою пошлюбну подорож і прибув до Ню Йорку. Згідно з заявою Мек Карті, бувший старшина Армії потвердив перед Підкомісією про зникнення „особливо таємних" документів Сиґналізаційного корпусу. Як пояснює сен. Мек Карті, ці документи, що з них деякі торкаються ділянки радару, зникли з трьох установ Сиґналізаційного корпусу. Сенатор додав, що, коли ці документи дісталися в руки ворога, то це може бути „дуже небезпечним для цієї країни". Це побоювання пов'язується з заявою сенатора Е. Дирксена, що 26 дуже таємних документів, які пропали з форту Монмавт, виявлено в совєтській Східній Німеччині. Другого дня слідства Підкомісія переслухала дев'ятьох свідків, — серед них чотирьох цивілістів, працівників радарних ляборatoрій форту Монмавт. Секретар Армії, Роберт Стівенсон, який був присутній при переслухуванні, сказав, що Армія дасть повну підтримку Підкомісії у її праці. Секретар Оборони Ч. Вилсон заявив у Вашинґтоні, що власне слідство Армії виявило наявність шпигунського кубла в Форті Монмавт і що це може бути дуже поважна справа. Департамент Внутрішніх Справ також повідомив про звільнення деяких урядовців „з мотивів безпеки", не виявляючи, чи стоять ці звільнення у зв'язку з шпигунською справою в ділянці радару.

Крайова Рада Безпеки розглядає видатки на оборону

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер і Рада Крайової Безпеки розглядають переслані урядові побажання Шефів Об'єднаного Штабу щодо військових сил, необхідних для забезпечення країни. Через те, що побажання Шефів Штабу пов'язані з видатками на оборону, у нарадах брав участь секретар скарбу — Джордж Гомфрі. Вже в перших годинах нарад виявилося, що побажання військовиків не збігаються з ощадностевими задумами уряду. Проте пресовий секретар Білого Дому, сповіщаючи про це, додав, що обговорення оборонних видатків у Крайовій Раді продовжуватимуться і що в цій справі можуть бути зміни. Також вимиливо відповів на запити кореспондентів секретар оборони Чарлз Вилсон, заявивши лише, що домагання шефів Штабу він передав Раді і що в цих домаганнях є загальні обрахунки витрат на оборону. У плянах шефів Штабу було утримання Армії в силі двадцятьох дивізій, Фльоти в силі 400 бойових кораблів й Повітряних Сил в кількості 127 крил, — у 1956 році (тепер летунство має коло 95 крил). На запит, чи він змінив свою думку після заяви президента про атомову і водневу бомби в СССР, секретар оборони відповів, що його переконання залишились ті самі, що й раніше. Тиждень тому Вилсон сказав, що Совєтський Союз ще три роки не матиме задовільної кількости атомової та водневої зброї і літаків, щоб довезти цю зброю до ЗДА. Вилсон додав, що плян, представлений Крайовій Раді Безпеки, є лише загальний і що вповні викінчений він буде тільки до кінця грудня. Щодо повітряних сил — секретар оборони підкреслив, що вимога 127 крил не торкається допоміжних літаків, як танкерів й ін., що їх посилення обраховується окремо, поза бойовими крилами.

СПРАВА ТРІЄСТУ В О. Н.

Лєо Матес, постійний представник Юґославії в Об'єднаних Націй, приглядається мапі Трієсту, долученій до юґославського протесту проти рішення ЗДА і Британії передати їхню зону Трієсту під управління Італії.

ЗАПОВІДЖЕНО КОНФЕРЕНЦІЮ „МАЛОЇ ТРІЙКИ" В ЛОНДОНІ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС ЛЕТИТЬ НА НАРАДИ З МІНІСТРАМИ ЗАК. СПРАВ АНГЛІЇ І ФРАНЦІЇ ДЛЯ УЗГІДНЕННЯ ПОЛІТИКИ

Вашинґтон. — Керівники закордонної політики З'єдинених Держав, Англії і Франції зустрінуться в Лондоні на спільній конференції в п'ятницю і суботу цього тижня. Повідомляючи про це, офіційні американські чинники зазначили, що ініціятиву до такої зустрічі виявила Англія. Американський державний секретар Дж. Ф. Доллес відлітає у середу вночі до Лондону. Ця конференція, в якій візьмуть участь Дж. Ф. Доллес, англійський міністер закордонних справ Іден і французький міністер закордонних справ Жорж Бідо, була вже передбачена раніше, поки ще вибух останній гострий конфлікт у справі Трієсту, — підкреслюють інформації із державного секретаріяту. Очевидно, справа Трієсту буде одною із найважніших, проте далеко не єдиною на денному порядку нарад альянтських міністрів закордонних справ. Цими справами будуть: европейський пакт безпеки, себто створення европейської армії з участю німецьких дивізій, Корея, Трієст і ситуація на фронті Схід-Захід. У цій останній справі, як повідомляють з Лондону, англійські чинники рішені настоювати на здійсненні висуненої ще в травні ц. р. і повтореної в останню суботу пропозиції Черчила — перевести зустріч з авторитетними представниками Москви. Англія, мовляв, менше ваги прикладає до того, чи тим представником буде „сам" Маленков, чи Молотов, але вважає, що Вишинський в Об'єднаних Націях є тільки „хлопчиком до посилок" і не має поважного голосу серед вирішних осіб московського гуртка. Знову ж французи, за повідомленнями з Парижу, зацікавлені особливо в конференції „п'ятки" з участю комуністичного Китаю, бо тоді — гадають вони — вперше можна було б говорити про замирення в Індо-Китаї. Проте, французи здають собі справу, що спершу треба перевести конференцію лише з Совєтами.

У зв'язку з лондонською конференцією, американські чинники підкреслюють, що З'єдинені Держави зроблять все, щоб запобігти відновленню ворожих воєнних дій в Кореї. Тому дуже важно порозумітись спершу з західніми альянтами, особливо ж з Англією, у тих спірних точках в корейській справі, які виринули в останньому часі: допущення Індії до політичної конференції, відношення до Синґмана Рі і ін. Вашинґтон далі стоїть на становищі конечности приспішити творення европейської армії з участю німців. Коли така армія буде створена, себто, коли німці відбудують частинно свою збройну силу в рямцях европейського пакту безпеки, ЗДА готові передискутувати всякі пропозиції щодо ґарантій для Совєтів, що европейська армія, зокрема ж німецька збройна сила, не матиме аґресивного протисовєтського вістря і не буде для СССР небезпекою. ЗДА готові переговорити тоді про створення системи, яка дозволила б забрати з Німеччини американські, совєтські, англійські і французькі війська. Західні альянти хочуть осягнути в Лондоні таке порозуміння в найважніших справах, яке виключало б здійснення совєтських бажань, щоб по суті другорядні проблеми, як Трієст чи комуністичні інтриґи в Ґвіяні, відтягнули увагу Заходу від найважнішої міжнародної проблематики.

Демократи несподівано перемогли в стейті Висконсін

О Клер, Вис. — В дев'ятій конґресовій виборчій окрузі в стейті Висконсін переміг у додаткових виборах демократичний кандидат на конґресмена Лестер Джансон. В цій окрузі завжди конґресменами були республіканці, а останній республіканський конґресмен Мерлін Голл був вибраний одинадцять разів на конґресмена. Голл дістав був під час попередніх виборів 81,258 голосів, а демократичной кандидат (1950 року) тільки 43,437. Тепер участь виборців була менша, і демократичний кандидат дістав 27,456 голосів, а республіканець, стейтовий сенатор Артур Педрот — тільки 21,364. Сам Педрот з приводу виборів заявив: „Вислід цих виборів ясно показує, що фармери і робітники невдоволені з політики уряду, і це невдоволення виявили під час голосування". В цій виборчій окрузі вели живу виборчу кампанію сенатор Естес Кіфовер та обидва попередні секретарі рільництва — демократи Клод Вікард і Чарлз Ф. Бреннен, аґітуючи за Джансоном. Джансон під час виборчої кампанії закликав виборців, щоб вони своїми голосами протестували проти обмеження фармерських доходів, високих процентів та підвишки цін на нефармерські продукти. Голова демократичної партії в стейті Висконсін, Джеймс Е. Дойл заявив, що перемога Джансона — це перемога його особи, але програна Педрота — це знак невдоволення з політики уряду президента Айзенгавера і республіканського губернатора Колера.

Дюї скликає окрему сесію Сенату для вирішення справи сенат. Вікса

Олбані, Н. Й. — Губернатор Томас Дюї скликає на 17 листопада окрему сесію Сенату, щоб вирішити, чи сенатор Артур Г. Вікс, який займає пост заступника губернатора і є одночасно провідником Сенату, має й надалі займати ці пости. Дюї конферував із сенатором Віксом і домагався, щоб він сам зрезиґнував із свого становища, оскільки відвідував у тюрмі Сінґ Сінґ Джозефа С. Фея, покараного за хабарництво. Але Вікс заявив, що він залишить свої пости тільки в тому разі, коли сенатська більшість заявиться проти нього. Члени Сенату приватно висловились проти Вікса і панує загальна опінія, що сенатська більшість буде проти того, щоб Вікс залишився надалі сенатором, хоч Вікс відвідував Фея в в'язниці тільки для того, щоб поінформуватися із ним в робітничих справах, бо Фей був провідником робітників.

Кредит подорожчав, але попит на нього великий

„Ню Йорк Таймс" досліджує умови кредиту в ЗДА і на основі своїх дослідів стверджує, що хоч в останніх місяцях кредит дещо подорожчав внаслідок протиінфляційних заходів уряду, який дбає про „здорову валюту", проте попит на кредит великий, хоч за нього треба платити більші відсотки. Зріст попиту на кредит цікавий ще й дому, що дехто починає говорити про зменшення продукції.

ТІТО ХОЧЕ ҐАРАНТІЙ ПРОТИ МОЖЛИВОЇ ЕКСПАНСІЇ ІТАЛІЇ

Београд. — Маршал Тіто, не зважаючи на свої воєнні погрози шукає мирної розв'язки конфлікту у справі Трієсту і хоче передусім, щоб Юґославія дістала задовільні ґарантії проти можливої майбутньої експансії Італії в напрямку Дальматійського побережжя, де існують італійські оселі. Здається, це було головною темою розмов юґославського міністра закордонних справ Коци Поповіча з державним секретарем Дж. Ф. Доллесом. На випадок одержання таких ґарантій, Юґославія, як припускають, погодиться на італійську адміністрацію в зоні „А" Трієсту, проти чого вже шість днів відбуваються в Юґославії вуличні демонстрації. Востаннє, юрба демонстрантів, серед яких було найбільше студентів београдського університету, напала на британський інформаційний центр у столиці Юґославії. Важко побито одну юґославку, що працювала в американській інформаційній станиці. На будинках англійської і американської амбасади, не зважаючи на скріплену охорону юґославською поліцією, появилися вночі написи: „Вхід для зрадників". У зоні „Б" обширу Трієсту (Істрія), де перебувають юґославські війська, почався набір „добровольців". Їх зголосилося до 4,000 осіб.

Справу дещо ускладнило встрявання СССР, який зажадав скликання Ради Безпеки ОН для вибору губернатора Вільної Території Трієсту і устійнення статуту цієї Вільної Території впродовж трьох місяців. Рада Безпеки порушить цю справу на своєму засіданні в найближчий четвер. Совєти пропонують знову вибрати губернатором Трієсту швайцарського полковника Флюкіґера. Ще у 1947 році пропонували його західні альянти, але Совєти відкинули цю й усі інші західні кандидатури. У 1949 році Совєти несподівано самі висунули кандидатуру полк. Флюкіґера, але дістали за своїм всеском два комуністичні голоси в Раді Безпеки. Виступ Совєтів поставив у дуже незручну ситуацію Юґославію: вона не належить до Ради Безпеки, і тому силою факту її оборонцем був би репрезентант Совєтів, що не дуже догідно для Юґославії. Тому, коли новий совєтський амбасадор, Василій Валков, зголосився у вівторок на розмову до юґославського віцепрем'єра Карделя, то відразу ж повідомлено офіційно, що це була тільки „протокольярна" візита і що того самого дня відвідав Карделя також австрійський посол Вальтер Водак. Внесок Совєтів не має виглядів на успіх. В дипломатичних колах вважають, що Совєти своїм внеском хочуть лише задемонструвати, що треба рахуватися з ними в усіх справах. В Італії також не беруть совєтського кроку поважно.

Суддя продовжує заборону страйку в портах на дальші 80 днів

Бруклін, Н. Й. — Федеральний суддя Едвард Вейнфелд заявив, що продовжить судову заборону страйку в нюйоркських портах, на основі закону Тефта-Гартлі, на дальші 80 днів. Тому, що в портах працюють тепер не тільки вантажники з спілки, що була під проводом Райена, але також і з нової спілки, що організується з членів давньої, заборону страйку пошириться і на членів цієї нової спілки. Одночасно суддя подав до відома, що він звертається із запитом до Тоні Анастазії, провідника Міжнародної Спілки Вантажників, чому він не притримується закону і далі чинить перешкоди в праці портових робітників із нової спілки, порушуючи цим судову заборону страйку. Адвокати нової спілки, яка хоче бути членом АФП, заявили в суді, що робітники цієї спілки не страйкують, а тільки бажають, щоб їм була забезпечена можливість працювати в порті і були вільними від терору та корупції. Представники вантажників, що належать до давньої спілки Райена, заявляють, що не справедливо видавати судову заборону страйку тільки їхній спілці, і домагаються, щоб ця заборона була поширена і на нову спілку.

Відділ УНС в Ембріджі відзначає своє 35-ліття

Ембридж, Па. — Братство св. Василія Великого, 161-ий відділ Українського Народного Союзу в Ембриджі, Па, відзначить 35-ліття свого існування і праці ювілейним бенкетом в неділю, 18-го жовтня. Головним промовцем на бенкеті буде заступник голови УНСоюзу п. Йосип Лисоґір. Промовлятиме також заступниця голови УНС, п-ні Геновефа Жеребняк.

Республіканці відсвяткували 63-ті уродини президента Айзенгавера

Герші, Па. — Понад двадцять тисяч республіканців святково вшанували президента Айзенгавера та його дружину з приводу 63-іх роковин з дня народження в малому місті Герші в стейті Пенсилвенія. Президент прибув автом із Вашинґтону і в своїй промові заявив, що самого „знання сьогодні не вистачає; ми потребуємо зрозуміння серця Америки, серця, що хоче миру і більше нічого". Святочний комітет вручив президентові повідомлення про уфундовання стипендій імени Айзенгавера, які дадуть можливість американським студентам виїздити на науки до чужих країн, а чужинцям приїздити до ЗДА. Ці стипендії становитимуть в першому році 175,000 долярів, але їх плянується підвищити до 770,000 долярів річно. Президент зворушливо дякував за фундацію цих стипендій. Церемонія відзначення уродин складалася з трьох частин: в парку, у великому шатрі і на арені. Президент покраяв великий „кейк", на якому горіли 63 електричні свічки, шматок дав пані Айзенгаверовій, а другий — фотографові. Обід, влаштований в парку, складався з овочевого соку, курячого м'яса, картопляної салати, булки з маслом і кави. — за обід в шатрі учасники платили по 100 долярів. Прибуток із цього обіду піде на партійні цілі. На обіді були 6,000 учасників. Грала оркестра, що складалася з 350 музикантів, були також мистецькі виступи, якими захоплювалися присутні разом із президентом.

УРОДИНОВА ТАРІЛКА, ЩО КОШТУЄ 100 ДОЛЯРІВ

Так виглядає уродинова тарілка, яку дістав кожний з 6,000 учасників обіду з нагоди 63-тих уродин президента Айзенгавера. Обід, що його влаштували республіканці в Герші, Па., коштував 100 долярів від особи. На тарілці, крім орнаменту є копія власноручного підпису Президента.

Втікачі в Трієсті стривожені останніми подіями

Трієст. — Останні події і заповіджена передача міста Трієсту в руки італійців сильно схвилювали 4,458 втікачів, які перебувають у п'яти таборах у зоні „А", тепер під альянтською адміністрацією. Здебільша це втікачі з Юґославії, які не погоджуються з авторитарно - комуністичним режимом. 1,023 особи — це колишні громадяни царської Росії, із них частина „білих" росіян, але й чимало українців. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет дістав був у минулому році дозвіл перевезти всіх українських втікачів із Трієсту до Парижу, але досі цього ще не здійснено. Ці втікачі дістають допомогу від альянтської адміністрації в Трієсті і побоюються, що з приходом італійців, які самі переживають перманентну господарську скруту, їх положення сильно погіршиться. Ще більше лякаються вони приходу війська Тіта, чим погрожує юґославський диктатор.

Починається „переконування" неповоротців в Кореї

Токіо. — Комуністи повідомили Невтральну Комісію в Кореї, що вже сьогодні розпочнуть процедуру „переконування" 22,500 північних корейців і китайців, які відмовились добровільно вернутися додому. Командування військ ОН відложило на пізніше свої розмови з 359 альянтськими полоненими неповоротцями. Комуністичним посередником у повідомленні про розпочаття комуністичного „переконування" був знову Вілфред Бурнет, кореспондент із Токіо паризької комуністичної газети „Юманіте". Таким чином розмови з неповоротцями, що мали початися 26 вересня, будуть вестися лише два місяці, замість трьох. Досі з-поміж неповоротців зголосилися 126 полонених, які змінили свою думку. — Водночас Невтральна Комісія повідомила, що спеціяльна її делеґація виїде до північної частини Північної Кореї для перевірки закиду альянтського командування, що комуністи, всупереч постановам договору про перемир'я, стягають летунські підкріплення.

Винстон Черчил — лявреат Нобля

Як повідомляють з Стокгольму Черчил дістане нагороду Нобля в ділянці літератури і зв'язаних з цією нагородою 35,000 долярів. Він переміг американського новеліста Гемінґвея й ісляндського письменника Лякснеса. Формальне проголошення нагороди відбудеться в четвер на засіданні шведської Академії Літератури. Це проголошення відбудеться на місяць раніше, як звичайно, щоб дати змогу Черчилеві приготовитися до відвідин Стокгольму й формальної авдієнції у короля Густава Адольфа. Черчилеві дадуть нагороду за його воєнні спомини. Нагороду Нобля встановлено в 1901 році згідно з заповітом мультимільйонера Альфреда Нобля, фабриканта зброї.

В АМЕРИЦІ

● **Департамент Оборони** сповістив про плян покликання до Армії в грудні цього року 23000 осіб. Таким чином загальне число покликаних до війська осіб від початку війни в Кореї осягне в грудні 1,584,430.

● **380.000 американських ветеранів** з першої світової війни дістануть окремі дивіденди, що становлять 64,000.000 долярів. Виплата цих дивіденд почнеться 15 жовтня. На особу припадає 168 долярів.

● **Конґресмен Л. С. Адамс** домагається слідства в справі облави проти секти багатошлюбних в стейті Арізона. Ця облава коштувала 575,000 долярів.

● **Пані Френклін Д. Рузвелт** заявила в своїй промові, що американські виховні інституції не дають молоді правдивого розуміння світових проблем.

● **Фахівці повітреплавства** з Филаделфії сповістили про можливість, через два десятки років, пересилання пошти ракетами. Цей середник приспішить перекинення пошти з Филаделфії до Лос Анджелес до тридцяти шести хвилин.

● **Пошта видала** дві нові марки, трьохцентової вартости. Одна з них, що зображує давнє узбережжя Ню Йорку відзначує трьохсотлітню річницю цього міста, а друга, що зображує мандрівку перших кольоністів, видана в сотню річницю набуття Гедзен Перчез. У продажу марки з'являться 20 листопада і 30 грудня.

● **Доглядачі хворих** стейту Ню Йорк змагаються за устійнення умовин їхньої праці та платні. Нарада доглядачок хворих в Боффало узгляднює потреби однаково шпитальних і приватних доглядачок.

Адміністрація Закордонних Дій плянує продаж надвишку фармерських продуктів

Вашинґтон. — Адміністрація Закордонних Дій сповістила про задум вислати за кордон надвишок хліборобських продуктів вартістю 175,000,000 долярів. Ця операція буде влучена в Програму Взаємної Безпеки, отож торкається закордонних країн, охоплених цією програмою. Передбачається розподілити продукти між европейськими країнами і лише в незначній мірі між країнами інших континентів. Доставою займатимуться експортери ЗДА. Достава має охопити бавовну, тютюн, кукурудзу, пшеницю, м'ясні та молочні продукти, овочі, товщ, оливу тощо. У місцевому обороті в европейських країнах розрахунки будуть переведені на посилення оборони окремих країн.

● **Альянтська Висока Комісія** в Австрії дозволила цій країні відновити дипломатичні взаємини з Портуґалією. Ці дві держави не мали зв'язків від 1938 року.

● **Влада арабської держави** Йордану дозволила жидівській поліції з Ізраїлю переступити кордон із поліційною собакою у пошукуванні за атентатчиком, що вкинув ґранату до одного дому в Ягуді і вбив нею молоду жінку і її двоє малих дітей. Собака завела поліцію на станицю йорданської поліції і там загубила слід.

В СВІТІ

● **У Швеції засудили** на 6 місяців в'язниці 19-літнього Лярса Торзеліюса за викрадення в одного старшини 5 військових мап і спробу передати їх совєтській амбасаді.

● **Англійський міністер** фінансів Батлер, який заступав прем'єра Черчила під час його недуги, виїхав тепер на відпустку. Він нарікав, що влітку цього року мав тільки 5 днів, вільних від праці.

● **В Єгипті повісили** 59-літнього електро-монтера, Сабрі Алі, за шпигунство в користь неназваної держави та катування єгипетських патріотів. — Сабрі Алі був свого часу відомий, як таємничий „Король Сабрі", що зраджував англійцям єгипетських саботажистів у зоні Суезу. Він просив помилування й запевняв про свою невинність.

● **В Еспанії**, в місті Пуерто Ллянo, наслідком вибуху в нафтовому шибі згинули 11 робітників і ранені 28, з того 4 важко.

● **50 бретонських рибалок** згинули впродовж останнього місяця наслідком бур на Атлянтику. Крім того, вчора зазнали аварії ще 4 рибальські човни, при чому втопилися 31 особа.

● **Американський амбасадор** в Індії, Джордж Аллен, прилетів до Кореї, щоб на місці запізнатися з тамошньою ситуацією.

● **Офіційно проголошено**, що смерть дюка (князя) Бедфорда, 64-літнього англійського аристократа - мільйонера, що його знайшли були мертвим із кулями від власної рушниці, сталася наслідком нещасливого випадку.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГРА З ВОГНЕМ В ТРІЄСТІ

У зв'язку з Трієстом розвинулась ситуація, яка своєю загрозливою вибуховістю нагадує Сараєво з першої й Данціґ з другої світової війни. Зокрема вражає аналогічність з Данціґом, бо як в Данціґу тодішній німецький диктатор Гітлер заграв з вогнем, з якого розпалилась друга світова війна, так тепер югославський диктатор Тіто почав гру з вогнем в Трієсті, вислід якої сьогодні ще важко передбачити.

Мировий договір з Італією після другої світової війни встановив „вільну територію Трієсту", яку поділено на дві зони, А і Б, передаючи зону Б під управління Югославії й залишаючи зону А, разом з містом Трієст та його портом, під спільним управлінням З'єдинених Держав і Британії. Ці дві західні великодержави вже від довшого часу намагаються позбутися зайвого для них тягару — Трієсту і пропонували всіляку розв'язку, включно з плебісцитом, на який погодилась Італія, але який відкидав Тіто. Опісля ЗДА і Англія, в порозумінні з Францією, проголосили, що передадуть свою зону під управління Італії, повідомивши в кінці минулого тижня, що плянують привести цей задум в життя.

Це рішення викликало агресивний спротив комуністичної Югославії. Справа Трієсту нагло стала у фокусі всіх політичних подій. Негайно після повідомлення про задум альянтів, в самій Югославії почалися масові протизахідні демонстрації розагітованої товпи, включно з побиттям одного американського дипломата, що викликало „дуже серйозний протест" Вашингтону. Рівночасно Тіто почав стягати військові підкріплення до югославської зони Трієсту і заявив, що югославські війська перейдуть в Трієсті в зону А, як тільки там стане нога першого італійського вояка. Рівночасно він вніс зажалення до Об'єднаних Націй, кажучи, що ЗДА й Британія своїм рішенням „порушують" постанову мирового договору і допускаються „акту агресії".

Дипломатична акція в тій справі ще продовжується. У Вашингтоні державний секретар Джан Фостер Доллес мав дві конференції з югославським міністром закордонних справ Поповічем, який очолює югославську делеґацію в ОН, а в п'ятницю Доллес зустрінеться в Лондоні з міністрами закордонних справ Британії й Франції й на спільних нарадах, крім інших справ, розглянуть теж справу Трієсту. Все ж таки з державного департаменту вже попереджено, що ЗДА не думають уступати під натиском югославських погроз і рішені свій задум з Трієстом таки перевести в життя.

Американська публічна опінія цілком апробує таке становище свого уряду. При цьому пригадується, що кожна уступка домаганням диктатора тільки заохочує його до агресії, як це вчить досвід з Гітлером та Сталіном і його наступниками. Але з поведінки Тіта в справі Трієсту робиться ще теж і деякі інші практичні висновки.

Від деякого часу Захід більше або менше одушевлявся „відступленням" Тіта від Москви, почав поступово зараховувати його до своїх союзників і допомагати йому в розбудові його збройних сил. Західні альянти пішли навіть так далеко, що почали включати Югославію в свою оборонну стратегію у Південній Европі та відповідно укладати свої пляни. Тим часом конфлікт та становище й поведінка Тіта виявляють, що передані Тітові „для спільної оборони" американські гармати могли б легко повернутись проти американців та їх союзників.

Москва зі свого боку теж вважала за відповідне забрати голос в справі Трієсту й насамперед передала урядам ЗДА і Британії ноту, в якій протестує проти „порушення" договору з Італією, а опісля видвигнула домагання негайного засідання Ради Безпеки, яка теж мала б розглянути альянтське рішення щодо Трієсту. В цьому випадку становище Москви покривається до деякої міри зі становищем Югославії, хоч раніше були деякі познаки, що Кремль готов підтримати домагання Італії й побоювання, що власне Москва може попередити альянтів та зі свого боку з пропаґандивно-політичних мотивів запропонувати передачу Трієсту Італії, могло до деякої міри вплинути на американсько-британське рішення в цій справі.

Очевидно, що й інтервенцію Москви Захід мусить враховувати в свої калькуляції, але це повинно ще тільки скріпити західню рішучість під кутом тої самої, доказаної й виправданої практично правди, що кожний компроміс і кожна уступка перед аґресивністю диктаторів ще тільки збільшує їхні апетити та заохочує до агресії. А відповіддю на агресивність Тіта повинна бути теж загальна перевірка теперішнього відношення Заходу, зокрема ЗДА, до все ще комуністичного і диктаторсько-аґресивного уряду Югославії.

Франція — слабе місце Европи

Існує трагічний парадокс між амбіцією Франції бути визнаним духовим керівником европейського світу християнської культури та її дійсним станом. Колишній прем'єр Франції і один з нинішніх найчільніших її політиків, Поль Рейно, сам назвав її „хворою людиною Европи", кидаючи на адресу Франції вислів, стосований колись у відношенні до Туреччини. Погана прогноза: бо ж Туреччина, що підбила була й анектувала Балкани і підсунулася аж під Відень, захворівши, скорчилась до маленького клаптика землі біля колишнього Царгороду на европейському континенті, і її взагалі перестали вважати за европейську державу.

Франція має у своїй двотисячорічний записаній історії моменти найвищої потуги. Карло Великий, що у 800 році коронувався залізною короною „римського цісарства", поділив своє безкрає царство між своїх синів і дав початок повітній Франції, Німеччині й Італії. Але безспірними лідерами Европи були і Людвик XIV, і Наполеон I, і такі керівники 3-ої Республіки, як Клемансо, Мільєран, Бріян і багато інших.

Після розгрому, що його зазнала Франція у другій світовій війні, що в ній військова післяверсальська сила виявилась спорохнявілою, — Франція не може прийти до рівноваги. За 8 останніх років було у Франції 18 урядів. Одна третина громадян голосує за комуністами. Лише три рази в останніх 40-а роках Франція мала зрівноважений бюджет. Зрештою рятувала її і далі рятує Америка. З'єднені Держави вклали у Францію кругло 11 більйонів долярів, рятуючи її від повного фінансового банкротства з усіми політичними наслідками такої катастрофи. Іншими словами, кожний дорослий мешканець ЗДА дав Франції більше як 100 долярів, а — рахуючи тільки податників — кожний американець дав їй кругло по 200 долярів. Найгірше в тому, що нема ніякої певности, чи всі ці зусилля Америки не закінчаться таким самим вислідом, як у колишньому Китаї Чіянг Кай-шека. Америка рятувала Францію, як свого першого союзника з часів визвольної війни і як союзника в двох світових війнах. Актуальною спонукою для американської щедрости була віра, що Франція стане наріжним каменем західно-европейської фортеці проти комуністичного наступу. Тим часом військова сила Франції стоїть під таким самим знаком запиту, як її політична і фінансова вартість. Теперішня французька армія поділена між французький материк, північну Африку й Індокитай. Але невідомо, чи, напр., найближчий французький уряд, що з якоїсь причини може прийти на зміну теперішньому урядові через ніч, — не відкличе своїх вояків з Індокитаю і не віддасть південно-східньої Азії взагалі на поталу комунізмові. Невідомо також, чи комуністичні страйки й саботажі не зведуть до нулі всієї оборонної вартости Франції на випадок третьої світової війни.

Коли ж Америка пригадує ці правди Франції, ця остання ображається. Французькі патріоти незвичайно чулі на пункті свого права, не то привілею, стояти на чолі Европи. Тому перемога Аденауера в Німеччині викликала у Франції величезне збентеження: замість тішитися, що в Західній Німеччині провалились комуністи і програли неофашисти, а виграла поміркована думка, яка хоче співпрацювати з французами і християнським світом, французи розгнівалися і схвилювалися, що ось лідерство Европи вихоплюється їм з рук і переходить в руки обезброєної, поділеної і навіть ще не суверенної Німеччини. І тому повторювана безліч разів за останніх років фраза „Франція на роздоріжжі" має тепер ще правильніше і яскравіше значення. Перемога Аденауера була моральним поличником для Франції, бо пригадала їй, що розбитий і переможений вісім років тому ворог заводить порядок у себе, а вона не вміє зробити це. Другим гостро актуальним моральним ударом для неї є американсько-еспанський договір: так, як Німеччина виростає в Европі, так само тепер Еспанія заґарантувала вже Америці морські і летунські бази, що стали непевними на північному побережжі Африки з вини французької слабости.

Можливо, що під впливом цих фактів настане у політичному світі Франції протверезіння настільки, що вона почне заводити порядок у власній хаті. Нема виглядів на швидку і радикальну ревізію французької конституції. Але може й при її існуванні створитися бодай розмірно тривка і сильна демократична більшість з вістрям проти комуністичного Сходу і з орієнтацією на християнський Захід. Тільки тоді Франція знову здобуде підірване довір'я в ЗДА і знову зможе зголошувати свою претенсію до ролі лідера в Европі.

Накинена конечність

Португальський прем'єр міністер Салязар, в країні якого із 8½ мільйона населення та 700,000 армією панує мир і тишина, коли з приводу африканських та азійських колоній, зчинилась заверюха, начеб то асекуруючися, сказав: „Португалія, не зречеться ніколи добровільно своїх азійських колоній".

Дехто, посміхуючись в кулак, порівнював Салязара після цієї його заяви з історичним Дон Кіхотом, який на мізерній шкапі вибирався на підбій світу. Але незабаром вийшло на яву, що Салязар, як то кажуть, чує за собою плечі, і то такі, що може за ними спокійно спати. Бо виявилося, що найстарші (уже понад 500 років) та найменші португальські колонії в Азії мають немале значення не тільки для Португалії, але й для вільного світу в першу чергу для ЗДА. І належить ще одне додати. Португалія вміє так уміло хазяйнувати в азійських колоніях; що автохтонне населення не виявляє з того ніякого невдоволення.

Цих колоній на азійському континенті має Португалія три.

Найстаршою з них є колонія Макао. Лежить вона на південно-східньому побережжі Китаю, на південь від Кореї, навпроти острова Формози. Простором вона менша як Берлін, а число її населення не досягає навіть ½ мільйона. Колоніяльна „армія", силою 5000 вояків, існує тут тільки для паради. І для червоного Мао-Тсе-тунга не було б нічого легшого, як цей півострівець заблькувати і змусити його до здачі. Але він цього не думає робити, бо Макао означає ніщо інше, як прекрасну браму, якою пливуть у червоний Китай всі ті товари, що стоять на списках, як заборонені.

Друга колонія — це Тімор. Лежить вона недалеко берегів північно-західньої Австралії і половина її належить до молодої республіки Індонезії, яка недавно вибилася з-під панування Голляндії. Простір цієї колонії 18,900 квадратових кільометрів. Індонезія заявила до цієї португальської колонії свої претенсії. Третя колонія — це Гоа. Лежить вона на західньому побережжі Індії і начисляє коло ½ мільйона населення. Ця колонія, це типовий продукт романської кольонізації. Відкрив її 1500 р. португалець Альфонсо Д'Альбукверкве. І Гоа є дійсно частиною Португалії в Азії. Із своїми малими, стародавніми домами, численними католицькими церквами та образами святих на домах і міських площах, вона є копією португальської сценерії. Верства, яка надає тон колонії, говорить по-португальськи, посилає своїх дітей до університетів Португалії і живе в побожній льояльності до своєї батьківщини.

І коли хвилі азійського націоналізму почали бити також об кордони цієї мініятюрної колонії, тодішній президент Португалії заявив: „Своїм населенням, політичним наставленням та духовими зв'язками Гоа є не лише частиною Португалії, але й святощами нашої батьківщини, бо там лежить мошча великого португальського святого Франціса Ксавера".

Під впливом індійських та індонезійських домагань, почав Салязар, хоч-не-хоч, підготовлятися до відступу. Індія встановила в Лісбоні своє посольство тільки для того, щоб могти переговорювати з Португалією про добровільне залишення Гоа. Подібно виглядала справа і з колонією Тімор.

Але одного дня показав Салязар Індії та Індонезії свої широкі плечі, і озлоблені пертрактанти, п о г р о жуючи прикрими наслідками, відлетіли додому. Салязар відповів на це промовою, яку виголосив на з'їзді унійної партії. А саме, що він знайшов нових, і то не абияких союзників — американців. Тих самих американців, які кажуть, що посідання колоній належить до головних гріхів в катехізмі вільного світу.

„Борони Боже, ми ніколи не відступаємо від засади, що часи колоніяльного імперіялізму покінчені, — заявляють нащадки Линкольна. — А що так є, як ви кажете, то вибачте, але не наша вина. Винен цьому Ленін, Сталін, Маленков, які розкололи світ надвоє. Що важніше: якісь там колонії, чи доля вільного світу?

Вашинґтон розуміє так: 1. Тімор — це клапоть землі, який для західнього світу має велике значення. Індонезія не зв'язалася вправді з червоним Китаєм, але щоб її симпатії схилялися до Заходу, то в це не вірять навіть завзяті оптимісти — а зокрема після того, як останній уряд цієї країни повалено при помочі комуністів, а новостворений є п р и н е волений спиратися саме на комуністах. А Тімор має добрі пристані та догідні летунські площі.

2. Макао є важним так для Заходу, як і для Мао-Тсе-тунга. Во пачкарі пачкують не тільки важні воєнні матеріяли, але й важніші, воєнного характеру відомості.

3. Пристань в Гоа може бути на випадок збройного зудару дуже важною, а зокрема тоді, як азійські невтралісти, Індія, Пакістан, Бурма та Цейльон схочуть дійсно ними захищатись. А крім цього, є ця колонія добрим доставцем манґану, якого ЗДА так дуже потребують для продукції своїх турбінових літаків.

І тому міг Салязар заявити, що Португалія не думає віддавати добровільно своїх азійських колоній. А Америка дала виразно зрозуміти, що між нею і Португалією ідуть поважні переговори про те, щоб до спільної оборони втягнути також і португальські колонії в Азії.

Нестор.

Микола Барвінський

Совєтські противенства

В СССР усе суспільство поділене на дві нерівні щодо кількости членів кляси. Переважна більшість — селянство і робітництво приречені на тяжку підневільну й рабську фізичну працю. Трудова інтелігенція, хоч і працює розумово, але ця праця в совєтській системі абсолютно позбавлена будь-якої творчо-індивідуальної ініціятиви. Тож працівники інтелектуальної праці, за своїм фізичним і інтелектуальним виснаженням, нічим не відрізняються від селян і робітників за їх фізичним виснаженням. Селяни, робітники і трудова інтелігенція однаково експлюатуються вищою верствою совєтського суспільства — комуністами, яких є коло 2% до всього населення.

Перехід від нижчої кляси до вищої надзвичайно утруднений, а у більшості випадків просто неможливий. Вступ до високої совєтської школи для дітей робітників і селян майже закритий через дуже високу оплату навчання. Натомість робітнича й селянська молодь „вербується" до „шкіл фабрично-заводського учеництва", по закінченні яких має замінити по фабриках і колгоспах своїх батьків. Отже діти робітників і селян в СССР також приречені бути підневільними рабами.

Той стан, що утворився нині в СССР, цілком відповідає твердженню Фрідріха Енґельса, що його він висказав в „Анти-Дюрінґ-у". Там сказано, що одночасно з великою кількістю членів суспільства, зайнятих підневільною працею, „народжується кляса, звільнена від прямої виробничої праці, яка відає такими справами, як керування працею, державні справи, правосуддя і т. п." Пишучи це, Енґельс мав на увазі капіталістичне суспільство.

Нині обставини змінилися. В таких державах, як ЗДА й Англія, робітники і селяни часто займають високі адміністративно - державні посади, а в СССР, навпаки, — лише комуністична каста постачає на керівничі становища своїх членів.

Сама совєтська так звана раціоналізація виробництва, властиве, є посиленням праці. При виході з фабрики, робітник бачить на стіні графік Ганта, на якому зазначено, як виконує він свою непідсильно - високу норму. Коло прізвища робітника, що виконує недостатньо виробіток, зазначається: „не виконує норму" або „ледачий" і „саботажник".

Після такої помітки робітника оголошують ворогом народу і його арештовує НКВД — МҐБ.

Керування працею належить членам комуністичної партії, і це є великою перешкодою в розвитку совєтського суспільства, а тим самим розвитку всього народнього господарства.

Большевики давно зрозуміли необхідність знищити противенство між роботою рук, себто фізичною працею, і розумовою роботою у вигляді праці всяких адміністраторів. Вони намагалися, як в минулому, так і тепер, це противенство знести, але до останнього часу бажаних наслідків не мали, та й не могли мати, бо противенство між фізичною і розумовою працею закладене в самому комунізмі з його рабською системою господарювання.

Ліквідація п р о т и в енства між розумовою і фізичною працею можлива лише після ліквідації самої совєтсько-комуністичної системи.

І. Поритко

РОСТЕМО

З приводу І-го З'їзду Українських Купців і Підприємців у ЗДА

Господарські почини мусять бути дуже старанно й дбайливо підготовані. Зроблене щось поспіхом звичайно кінчається невдачею. Це власне мають на увазі наші купці й підприємці, які щойно тепер, по кількалітній запопадливій праці у своїх місцевих організаціях приступають до остаточного оформлення своєї централі: Союзу Українських Купців і Підприємців в Америці.

Приємно ствердити, що дотеперішні успіхи наших давніх і новоприбулих купців та підприємців у поодиноких містах на сході ЗДА уможливлюють дальше спрямування наших економічних досягнень на громадську площину. Велика кількість наших поселенців у багатьох осередках ЗДА, сильно скріплена новоприбулими, є важливим чинником для всякого роду організованого життя, а зокрема сильною базою до підсилення нашого власного економічного діяння. Не є річчю маловажною, як улаштуємо ми своє тут життя. Політика всіх народів, державних і недержавних, обертається довкола економії — як її наладнати, впорядкувати, щоб жилося всім порівнююче добре. І чим більше розвивається господарське життя даного народу, тим більше росте його добробут. Та успіхи можна мати тільки при зорганізованих і збірних зусиллях всієї громади.

Усім нам добре відомо, що економія має р і ш а л ь н и й вплив на всі ділянки громадського життя. Ми добре знаємо, та, на жаль, мало у нас в цьому заінтересовання. Чомусь уперто не хочемо користати з досвіду наших великих надбань між двома світовими війнами. Наші успіхи в господарській ділянці на рідних землях були значні, бо вся економія була вміло зорганізована й ведена. Та очевидно було б помилково сліпо наслідувати зразки з рідних земель, бо ми тут живемо в цілком відмінних відносинах і плян праці треба достосувати до місцевих умовин та можливостей. Набутий дотеперішній досвід вказує правильний шлях дальшого поступування нашим піонерам організованого господарського життя.

Роздрібнення і розпорошення малих наших підприємств та поодиноких крамниць у протилежності до інших, фінансово сильних, ставить наших підприємців у досить невигідне положення. У конкуренційних змаганнях їм важко добиватися належних успіхів, а при несприятливій коньюнктурі може легко прийти загроза для їх існування.

Отже існуючий стан наших дрібних господарських станиць, залишених тільки ініціятиві та клопотам їх власників, є незадовільний і громадське життя з нього великої користи не може мати. Потрібно більшого заінтересовання та піддержки нашого загалу в розбудові та рості наших господарських підприємств.

Наші купці у своїй більшості громадсько свідомі, правильно доцінюють вагу співпраці з власним громадянством і тому заслуговують на його повну і всебічну піддтримку. Купці і підприємці, зорганізовані у своїх місцевих організаціях, тісно зв'язані з усім нашим громадським життям, що вже й тепер приносить велику користь.

Завершення о р г а нізації нашого купецького стану в своїй централі, ми можемо тільки радіти, бо таке об'єднання не тільки сприятиме матеріяльному ростові поодиноких його членів, але й служитиме інтересам загалу.

Вітаючи І-ий З'їзд українських купців і підприємців у ЗДА, що відбудеться в дні 24 жовтня ц.р. у Филаделфії, та заснування їх центральної організації, висловлюємо надію, що наша громадськість відтепер більше заінтересується справою господарського сектора у нашому збірному житті і допоможе пожвавити нашу торгівлю своїми закупнами, с п р ичиняючися тим до дальшої розбудови нашого зорганізованого господарства.

Лев Шанковський

ПОЗАЛАШТУНКОВА БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В СССР

(1)

В світовій пресі появились вістки про втечу Лаврентія Берії. Пишуть, що Берія випередив арешт, втік на літаку закордон і перебуває в одній з невтральних країн. Його висланник нібито сконтактувався з деякими чинниками ЗДА і зажадав для нього вілю взаміну за видачу важливих таємниць СССР.

Ми скептично оцінюємо ці вістки. Передусім, джерело цих вісток (приватна розвідча агенція, що брала втечу польського летуна Ярецького на свій рахунок) не настроює нас надто довірливо до своїх інформацій. Далі, вважаємо, що втеча Берії мала б таке далекосягле значення, що перевірка кожної інформації на цю тему, відбувалася б значно швидшими темпами і, правдоподібно, в повному секреті. Вважаємо, що безпека такого надзвичайного втікача з-поза „залізної заслони" вимагала б найбільшої секретности, а не сумнівного розголосу другорядними аґенціями. Аджеж, коли б це була правда, коли б дійсно Берія втік, уникаючи таким чином „ліквідації", СССР кинув би всі свої сили на те, щоб знайти такого втікача й ліквідувати його, поки він ще зможе зрадити хоч одну соту частину того, що знає. Бо для Берії немає такої таємниці Кремлю, щоб він її не знав.

Якби воно не було, дійсна, чи мнима утеча Берії — це тільки одна ланка в ланцюгу подій, що мали місце в СССР після смерти Сталіна. Шість місяців проминуло від смерти кривавого диктатора, і не можна сказати, щоб цих шість місяців не були вагітні подіями, що приковували до себе увагу цілого світу. Куди більше значення для розвитку міжнародної ситуації, як втеча Берії, має безсумнівний факт його упадку в СССР. За шість місяців від смерти Сталіна закінчилася перша рунда боротьби за владу в СССР, і ця влада опинилася, покищо, в руках тріюмвірату: Маленков-Молотов-Хрущов.

Коли переглядати коментарі світової і української преси про ці події, можна завважити, що вони аж кишать від помилкових інтерпретацій та фальшивих висновків. Зокрема, коментатори світової преси губляться в повені здогадів і спекуляцій, джерелом яких є або цілковита іґноранція шановних авторів, або нахил західніх обсерваторів спостерігати явища політичного порядку статично, не зважаючи на їх розвиток і причинові зв'язки. На такому тлі, з-під пера шановних авторів з'являються різні твердження, наприклад, що Берія у боротьбі за владу думав спиратися на поневолені народи СССР, або що „поліція" й „армія" в СССР — це дві взаємно противні сили, або що „армія" може стати чинником боротьби за владу, при чому західні обсерватори цілком виразно прив'язують до такої комбінації надії, що ось, мовляв, „армія" в СССР переможе і тоді, врешті, світ відітхне від постійної загрози московської агресії, бо ще чого доброго „армія" заведе демократичний лад в СССР.

Очевидно, всі такі комбінації не відповідають ані трохи тій дійсності, що створилась в СССР після смерти диктатора. Ми вимагали б тільки від української преси дещо більше орієнтації в цих справах, про які ми повинні знати, а не лише борсання в сітях дезінформації, що її свідомо, або несвідомо розставляє світова преса.

Отже, немає сумніву, що в першій рунді боротьби за владу в СССР програв Лаврентій Берія. Це важливий факт, бо разом з Берією цю рунду боротьби програв табір російської воячини, цілком конкретна політична формація, що існує в СССР. Безпосередньо перед смертю Сталіна виглядало, що цей табір вийде з довгорічної боротьби остаточним переможцем, що мало б колосальне значення для всього людства.

Вважаємо, що Берія був одним з найбільш значних представників і експонентів цього табору, а тому його упадок годі розцінювати інакше, як програ цього табору в боротьбі за владу. Розцінюючи Берію як одного із стовпів російської воячини, ми цілком розходимось в тому не тільки з усіма закордонними, але й з деякими українськими обсерваторами (П. Сікора в „Сучасній Україні", чч. 16 — 18, 1953), що виявляють дуже добре знання внутрішньополітичного розвитку в СССР, але чомусь виключають Берію з табору російської воячини, що його називають „совєтським бонапартизмом". Нам здається, що існує багато доказів на те, що Берія, саме в цьому таборі відігравав одну з головних роль. Він же ж створив МҐБ і СМЕРШ, що були основами сили цього табору. Багато доказів на правдивість цього твердження дає також історія большевицьких спроб ліквідації українського визвольного руху (УПА й підпілля) в Західній Україні.

Що ж це за така політична формація — табір російської воячини. Щоб дати відповідь на це питання, мусимо відійти дещо в минуле. Російська воячина, або „совєтський бонапартизм", як його дехто називає, — це прямий і закономірний наслідок того політичного розвитку, що мав місце в СССР після смерти Леніна.

Вже колись А. Бабенко, в статті „Совєтський бонапартизм", друкованій в „Нашій Боротьбі", перевів дуже влучні аналогії між французькою і російською революціями. Французька революційна партія (якобінці), поділялась також, як і пізніше большевицька партія, на ліве крило (гебертисти), праве крило (дантонці) й центр.

Очевидно, поза революційною партією, продовжував існувати ще контрреволюційний табір, що диспонував конкретними силами (Вандея). Не зважаючи на існування к о н т р революційного табору, Робесп'єр, спираючись на центр, розгромив наперед лівих, пізніше правих і залишився сам з центром. Коли ж ліве й праве крило революційної партії являли собою певні окреслені ідейно-політичні сили, якобінський центр був пристановищем усякого рода поплентачів і коньюнктуристів, що не мали виразної ідеологічно-політичної лінії, але зате дуже пильнували, щоб втриматись при владі, чи як хто хоче — при кориті. Коли ж Робесп'єр, за допомогою такого союзника, розгромив революційну партію, шлях для перемоги термідоріянської реакції був відкритий. Це моментально вичув безпринципний та безідейний центр і видав Робесп'єра на страту. 9-тий Термідор означав у французькій революції перемогу реакції, яку очолив лівий якобінець Наполеон Бонапарте.

Ці події майже до деталей повторились у російській революції. Спираючись на центр, Сталін розгромив лівих (троцькістів) і правих (бухарінців) — два ідейно-політичні крила большевицької партії. Центр ВКП(б) був такий же безідейний і безпринципний, як центр якобінців. Але Сталін геніяльно використав для себе весь досвід Французької революції. Розгромивши верхівку термідоріянської реакції в Росії (Тухачевський і Ко), Сталін поставив сам себе на її чоло і тоді безжалісно розгромив центр. Єжовщина в Росії — це ж ніщо інше як розгром решток старої большевицької партії.

Лист до Української Громади

ЯК ПРИМОВЛЯТИ МАЮ?

До Тебе, Українська Громадо на вільній землі Вашингтона, як примовляти маю?

Бо говорити розумом до Тебе — Тебе не візьме це! Лише сентимент — Тебе бере, всюди й завсіди бере. Старого й молодого, жіноцтво і чоловіцтво!

Бо Твоє щастя приносить Тобі ж, Українська Громадо, велике нещастя. Бо воля, добробут, тут, на цій Землі, — де ніщо й ніхто не пригнітає Тебе, де можеш вільно розвиватись і всесторонньо рости та й сили для Твоєї Батьківщини викохувати на Завтра, — приглушує, а то й убиває у Твоїй душі, в серці правдиву любов до України, там, за морем. Твої діти вже й мову рідну починають забувати. А Ти, тут, уже починаєш лише деклямувати про свою Батьківщину!

ЙОСИП ГІРНЯК виступить в головній ролі в п'єсі „Мина Мазайло"

Привик Ти, — від віків уже так! — любити свою Землю, терпіти й гинути за неї лише тоді, коли безпосередньо на спині Твоїй сидить гнобитель Твій.

Але я таки хочу запитати Тебе, мила Громадо:

Хочеш іще побачити Твою Україну? Ту правдиву, за морем, що дише життям, кипить почуваннями, палає шуканням правди? Хочеш почути її мову, що оздоровними хвилями, ритмом музики вливається у Твоє серце?

То раджу Тобі, від душі раджу: піди на комедію Миколи Куліша „Мина Мазайло". Її дає українська театральна група міста Ню Йорку 17 жовтня 1953 р. у Фешен Інститут, Вест 24 Вулиця в Ню Йорку.

Вперше йшла ця блискуча комедія у 1928 році в Києві, в театрі „Березіль", у поставі незабутнього Леся Курбаса. А ролю Мини Мазайла грав тоді наш справді неповторний Йосип Гірняк. Коли ж Москва, злякавшись росту духа культури України, заборонила грати цю комедію на землях Великої України, тоді „Мину Мазайла" поставив театр ім. Івана Тобілевича, в 1932 році, вперше, у Львові, в поставі Володимира Блавацького. Заголовну ж ролю відтворював тоді цей славної пам'яті, великий артист і творець нашого театру в Галичині, Володимир Блавацький. Хто був із нас тоді на виставах „Мини Мазайла" у Львові, той ніколи не забуде того щирого захоплення, що його ми пережили!

Потім іще йшла ця комедія у 1942 році в міському оперному театрі у Львові. В тім році заголовну ролю грав Йосип Гірняк.

Бачимо — ця комедія має вже свою історію.

Тепер, цієї осени 1953 року, „Мина Мазайло" знову з'являється на сцені, в найбільшому на світі місті — Ню Йорку, і то вперше! У поставі учня Леся Курбаса, актора „Березолю" Йосипа Гірняка. І цим разом заголовну ролю у цій комедії грає не хто інший, а сам Йосип Гірняк, найбільший наш на Заході театральний мистець і корифей нашого театру!

Рідна Громадо! Як хочеш душею, серцем іще раз пережити Україну, її трагедію і біль, її спокійний гомеричний сміх і радість; побачити її невмирущі типи, їх споконвічну вдачу і характери в нових XX. століття обставинах — формі, то таки піди на цю комедію!

Рідна Громадо! Як підеш тепер на „Мину Мазайла", то, певно, на все життя зостанеться у Твоїй пам'яті ясний спогад про невмирущого Миколи Куліша „Мину Мазайла" і його протагоніста Йосипа Гірняка!...

Може, врешті, й відчуєш потребу своєї рідної культури, виявом якої є й Театр! Хто його зна?

Може тоді й мене згадаєш —

Михайла Островерху.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Німеччині

СУМІВСЬКИЙ ВИШКІЛЬНИЙ ТАБОР У НІМЕЧЧИНІ

13 вересня ц. р. закінчився в Німеччині перший вишкільний табор для виховників Юного СУМ-у. Табор, що під назвою „Чорний ліс", мав за завдання дати основні знання з ділянки виховання Юнацтва СУМ-у для вибраних з цілої Німеччини сумівців. 24 учасники взяли в ньому участь і закінчили його успішними екзаменами. В прекрасній околиці, недалеко Мюнхену, жили вони два тижні під шатрами, заслухавши докладів біля двадцяти викладачів.

Кошти табору були великі, зокрема, кошти транспорту, бо учасники мусіли приїхати з віддалі кількасот кілометрів. Але при допомозі українських установ та окремих громадян, як теж сумівців з Америки — це вдалося побороти. Особливо велику допомогу для влаштування табору принесли УСХС, Українська католицька церква, ЗУАДК, Пласт (випозичаючи шатра та польову кухню), СУВІ, ЦПУЕН, адміністрація „Українського Самостійника", „Сучасної України", Братство кол. вояків УПА, та друкарня „Ціцеро".

Учасники курсів будуть активно працювати з молоддю по різних містах Німеччини, а деякі лише продовжувати, бо вже перед тим працювали серед юнацтва, яке нараховує в Німеччині понад 100 членів.

Серед викладачів у таборі були визначні науковці, як проф. Ващенко, проф. Курінний; душпастирі: о. канцлер Леськович, о. генеральний вікарій Голинський, о. протоєрей Заяць, сумівські діячі О. Калинник і Г. Наняк.

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ В НІМЕЧЧИНІ

Коли в Німеччині була численна українська еміграція, то наші діти могли навчатись в гімназіях, які існували в кожному більшому таборі. Але число емігрантів зменшилося, і від 1951 року існувала тільки одна наша гімназія в Шляйсгаймі коло Мюнхену. Але при кінці 1952 року зліквідували й цей табір, і частину дітей та учительського збору перевезено до Людвігсфельду. Там навчалися тільки 30 учнів, які користувалися тільки однією залею, хоч вони були учнями аж п'ятьох кляс. Тепер наші залишенці стараються про організацію своєї гімназії, але німці заявляють, що не мають грошей на цю ціль. Справа ця тепер стоїть так: або утримувати далі окрему українську школу власними засобами, або ж згуртувати всіх українських учнів гімназії в одній німецькій школі в Мюнхені, де німці дають можливість навчати українських дітей українознавства після загальнообов'язкових годин.

Без сумніву, найкращою розв'язкою було б вдержання власної самостійної школи. Це вимагало б одначе, в першу чергу, придбання окремого приміщення, і охоплення численної української шкільної молоді. Але це не так легко. На оголошення про записи до української гімназії зголосилося з-поза Мюнхену 7 учнів. А щодо придбання приміщення, ще досі не використано доброї волі і батьківського дару на ту ціль Кир Івана, що асиґнував на це 10 тисяч долярів. Як видно, в компетентних чинників і в громадянстві ще дещо повільно йде чин за словами. А час не жде. Треба приспішити розв'язку справи, бо інакше і так вже складна ситуація може ще більше ускладнитись.

В Австрії

УКРАЇНЕЦЬ НА НАУКОВІМ З'ЇЗДІ В ЗАЛЬЦБУРҐУ

У цьогорічних наукових зібраннях (Гохшульвохен), які рік-річно відбуваються у Зальцбурзі в Австрії з нагоди тамошнього музичного фестивалю, взяли участь католицькі професори університетів, видатні мистці і мистецтвознавці та аркітекти з Австрії, Німеччини, Швайцарії, Італії і ЗДА. Між ними виступив з двома рефератами („Образ і символ у мистецтві" та „Старохристиянське і раннє середнєвічне мистецтво в Італії") і наш земляк, мистецтвознавець, професор університету в Ґрацу, д-р Володимир Залозецький.

ЗАСІДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ НТШ

відбудеться в суботу дня 17 жовтня 1953, год. 7 ввечері в приміщенні НТШ в Ню Йорку, 50 Чорч Ст., кімн. 252. На порядку дня доповідь проф. д-ра К. Кисілевського на тему: „Здобутки НТШ в ділянці філології". Крім того на засіданні наступить уконституовання Комісії Мови та будуть обговорені біжучі справи Секції. Гостям раді.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

„УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В АЗІЇ"

На науковому засіданні Книгознавчої Секції УВАН у ЗДА, в Ню Йорку 27 вересня ц. р. вислухано доповідь п. Івана Світа про „Українську пресу в Азії". У своїй доповіді І. Світ висвітлив розвиток української преси в Азії до 1945 року. Доповідь була ілюстрована виставкою зразків української преси — Сибіру, Зеленої України, Манджурії і Китаю; всього було виставлено 21 часопис.

На початку доповіді були вияснені умови українського друку в Азії — залежність преси від існуючих поліційних правил і цензури, як рівно ж постійна боротьба з московськими ворожими впливами. Першу згадку про українську пресу в Азії подала київська газета „Село" в 1910 р. — про часопис „Думи", що виходив в Читі, монгольською, українською та російською мовами. За перший український часопис фактично слід вважати „Українець на Зеленім Клині", видавцем і редактором якого був Дмитро Боровик у Владивостоці. Там же у 1919 р. виходив єдиний український щоденник „Щире Слово".

У Харбіні виходили в 1917-18 юю. часопис-тижневик „Засів" та ряд інших. У 1932 р. вийшло перше число „Манджурського Вісника", що виходив протягом п'яти років і був закритий японцями за відмову змінити антимосковський напрямок.

Під час другої світової війни виходили в Шанхаї „Український Голос на Далекому Сході", під редакцією д-ра М. Мілька та українська газета англійською мовою.

Детальні пояснення, з показом зразків, були подані про видання так званих „українських сторінок в китайському і японському часописах". Українська сторінка при китайському часописі „Гун-Бао" появлялася щотижнево і вийшла 67 разів, українська сторінка в японському часописі „Харбинское Время" (російською мовою), теж виходила щотижнево і мала 200 випусків.

Усього, за даними доповідача, в Азії виходило 333 українських часописів та журнали і дві „українські сторінки", не рахуючи одноразових видань, як „Далекий Схід", альманах Української Національної Колонії в Харбіні та два випуски українських частин в польському журналі „Далскі Всхуд", разом з грузинською та татарською частинами.

Історія української преси в Азії заслуговує на включення її в загальні огляди української преси й друку, бо вона відіграла велику ролю в загальній українській боротьбі за визволення.

ПРОТОКОЛ

з нарад Головного Екзекутивного Комітету У. Н. Союзу, які відбулися в днях 3—4 жовтня 1953, на „Союзівці" в Кергонксон, Н. Й.

На нарадах були приявні члени Екзекутиви, а саме: головний предсідник Д. Галичин, заступник головного предсідника О. Лисогір, заступниця головного предсідника Геновефа Жеребняк, головний секретар Г. Герман і головний касієр Р. Слободян.

Збори відкрив в год. 11:30 рано головний предсідник та подав до відома ці справи, які були полагоджені від останніх зборів Екзекутивного Комітету, а опісля предложив справи, що їх треба вирішити на цих зборах. Ці справи були такі:

Купно бондів: Закуплено отсі бонди:

Hydro-Electric Power Commission of Ontario, 4½% Bonds $49,687.50

Louisiana Power & Light Co., 1st Mtge Bonds, 4% $50,375.00

Морґеджі: Уділено морґедж на реальність Андрія і Марії Градовські, Дітройт, Міш. $15,000.00

Союзівка. Впродовж двох днів переглянено всі будинки та рішено поробити різні направки, зміни і додаткові уліпшення в будинках в нутрі та на зовні.

Організаційні справи. Доручено відділам творити молодечі клюби і в звязку з цею справою виготовити до відділів окремий обіжний лист.

На цім вичерпано програму нарад, а головний предсідник закрив збори в неділю в год. 3:00 пополудні.

Г. Герман, гол. секр. У. Н. Союзу.

УВАГА! ЙОНКЕРС, Н. Й.! УВАГА!

Запрошується членів відділу 8-го У. Н. Союзу і не-членів з Йонкерс і околиці на

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

— які відбудуться —
в неділю, 18. жовтня 1953 р.
в УКРАЇНСЬКІМ КЛЮБІ
13 Washington Street, Yonkers, N. Y.
о год. 3:00 пополудні.

Початок місячних зборів відд. 8. УНСоюзу о год. 2:00 пополудні. Опісля відбудуться організаційні збори з участю головного секр. У. Н. Союзу п. **Г. Германа.**

За уряд відд. 8. У.Н.С.:
П. Гарасимів, предс.; **В. Мандзій**, секр.

УВАГА! ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ В СТЕЙТІ КОННЕКТИКАТ!

Повідомляється, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

відділів 10, 12, 18, 23, 54, 59, 67, 84, 138, 250, 254, 262, 277, 350, 370, 381, 387, 390, 414, 421 і 434 У. Н. Союзу

——: відбудуться :——

В НЕДІЛЮ, 1-го ЛИСТОПАДА 1953 Р.
в год. 2. пополудні
В ЗАЛІ НАРОДНОГО ДОМУ
563 George St., New Haven, Conn.

На цих зборах буде присутній гол. предсідник **Д. Галичин**, а також організатор **А. Маланчук.** Ціллю зборів буде обговорення організаційних Союзових та загально громадських справ. Урядники всіх вище поданих відділів, а теж і члени повинні обов'язково явитись на ці збори.

Комітет Відділів У. Н. Союзу.

Увага! Рачестер, Н. Й., і околиця! Увага!

ЗБОРИ

ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

——: відбудуться :——

В НЕДІЛЮ ДНЯ 18 ЖОВТНЯ (ОСТ.) 1953
о годині 2. пополудні
В ЗАЛІ УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИК. КЛЮБУ
при вулиці Hudson Ave. No. 292.

На ці збори прибуде головний касир У. Н. Союзу **Р. Слободян**, який дасть вияснення в різних організаційних справах У. Н. Союзу.

Урядники місцевих відділів та члени, а також і ті, що хотять вступити в члени, можуть бути присутні на цих зборах.

Василь Гусар, гол. радний У. Н. Союзу.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ...
КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНҐС!

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Відділ 397 повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу, 17. жовтня від 7:30 до 8. вечером і в неділю 18. від год. 12-2. Просимо довжників вирівняти свої вкладки. Повідомляємо членів, що на кожних місячних зборах будемо збирати також національний даток і просимо членів вплачувати його вчасно. — О. Штогрин, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ.—Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка відд. 64 відбудуться в суботу, 17. жовтня, о год. 7:30 ввечір на 482 Майн стріт у Вінярського. Просимо всіх прийти на збори. — І. Бурний, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Триквартальні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 206, відбудуться в неділю, 18. жовтня, в залі під церквою при 74 Геррис Еве., о год. 1. пополудні. Просимо всіх членів прибути на ці збори, будуть важні справи до обговорення і до полагодження, як також будуть звіти уряду і контролі за третий квартал. Всі члени уряду нашого Т-ва обов'язково мають бути присутні на нарадах що відбудуться зараз по зборах, є важна справа. — М. Чагарин, предс.; І. Кокольський, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Т-во Запорозька Січ відд. 342, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. жовтня, о год. 2. пополудні в церковній залі, 565 Roosevelt Ave. Просимо всіх членів прийти на час. — Гр. Волянський, предс.; Н. Кіча, кас.; І. Маркович, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Триквартальні збори Т-ва Зап. Січ. відд. 234, відбудуться в суботу, 17. жовтня, о год. 7:30 вечером, в залі Укр. Нар. Дому при 214-216 Fulton St. Проситься всіх членів прибути на означений час, буде фінансовий звіт уряду і контрольної комісії за третий квартал, як також інші важні справи до полагодження. — П. Сташко, предс.; І. Ковбасовський, кас.; С. Могила, фін. секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка відд. 97, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. жовтня, о год. 2. пополудні в приміщенні шкільної залі Української Православної Церкви при 45-47 Hope Ave., Passaic, N. J. Присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во ім. Т. Шевченка відд. 291, подає до відома членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. жовтня, о год. 3. пополудні в залі У. Н. Дому, 2255 Вест, 14. вул. Хто з членів має знайомих, що хотіли б вступити в члени до УНСоюзу то просимо привести на збори, а ми їх радо впишемо. — В. Гузіль, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, відд. 99 відбудуться в неділю, 18. жовтня, зараз по Сл. Божій в парафіяльній залі. Проситься довгуючих членів прийти та вирівняти свої залеглости.—Уряд.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. Рож Пресв. Богородиці відд. 259, відбудуться в неділю, 18. жовтня, в церковній залі 4952 So. Paulina St., о год. 2. пополудні.—П. Трусяк, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Посмертні Згадки

ЙОСИФ БОБЕНЧАК, довголітний член Т-ва Запорозька Січ відд. 342 УНСоюзу в Картерет, Н. Дж., помер по довшій недузі 18. вересня 1953 р., проживши 68 років. Полишив у смутку дружину Марію, 3 синів, 3 дочки, 2 зяті, 9 внуків і 1 правнука. Покійний походив зі села Військи, пов. Сянік, Галичина. Похорон відбувся 21. вересня з дому жалоби до церкви при участи Т-ва Зап. Січи, Родини, Знайомих на цвинтар Rosehill, Linden, N. J. — В. И. П.!
І. Маркович, секр.

Д-Р ЮЛІЯН ВАССІЯН, член Бр. св. Стефана відд. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл, помер 3. жовтня 1953 р., в 59 році життя. Покійний походив з села Колоденці, повіт Жовква, Зах. Україна. Оставив в смутку сестрінку Марію Кузів. Похорон відбувся 6. жовтня при участі Родини, Приятелів і Членів відд. 221 з укр. греко-кат. церкви св. Николая відпроваджено на вічний спочинок на цвинтар св. Николая. — Смерть забрала свідомого Сина укр. народу. В. И. П.!
Т. Шпікула, секр.

В першу річницю смерти

бл. п. МИРОНА КАЧАЛИ

лік. ветеринарії, хорунжого 1Д УНА

відбудеться

ПАНАХИДА

в НЕДІЛЮ, 18. ЖОВТНЯ в каплиці гр.-катол. церкви св. Юра о год. 12-тій, на яку запрошують Рідних, Друзів і Знайомих

СЕСТРА І ШВАҐЕР.

ТАРЗАН, ч. 3168. Схоплені.

—Джеррі! — Леопардолюди! — нагло крикнула Джессіца. — На великого Скотта! — вигукнув Джером. — Веслуй, сестро, веслуй з усіх сил!

—Ніщо не поможе, Джеррі, — кричала Джессіца. — Я вже не можу більше веслувати. Паду з сил!

Надзвичайно змучена, вона пустила своє весло, коли каное леопардолюдей промайнув побіч.